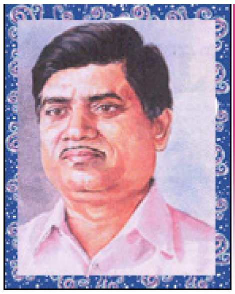

కొన్ని దశాబ్దాలపాటు ఆకాశవాణిలో వివిధ హోదాల్లో పనిచేసిన అల్లంరాజు వెంకటరావు గారు 'సుధామ'గా సాహితీ లోకంలో సుప్రసిద్ధులు. సుధామగారు కవి, రచయిత, వక్త, కాలమిస్ట్, కార్టూనిస్ట్, సాహితీ విమర్శకులు..! వృత్తి రీత్యానూ, ప్రవృత్తి రీత్యానూ ఆయన కలుసుకున్న , తెలుసుకున్న వ్యక్తుల గురించి, సందర్భాల గురించి ప్రతినెలా 'రేడియో జ్ఞాపకాలు'గా మలచి మనకి అందిస్తున్నారు. సుధామగారి ఇ-మెయిల్ –
sudhama_51@yahoo.com

2

యాభై ఏళ్ళ క్రితం మధ్య తరగతి ఇళ్ళల్లో రేడియో కొనడం అంటే ఓ లగ్జరీయే. అప్పుడు రేడియో కొంటే ఏటేటా లైసెన్స్ కట్టాల్సివచ్చేది. లైసెన్స్ ఫీజు ఏడాదికి పదిహేను రూపాయలు కామోసు ఉండేది. అప్పట్లో ప్రతి ఇంట్లోనూ కొత్తకాలెండర్ అంటే మర్ఫీ రేడియో వాళ్ళు ఇచ్చింది ఉండడం గొప్ప. ఆ క్యాలెండర్ మీద మర్ఫీ బేబీ బొమ్మ నోట్లో వేలేసుకుని ఉండేది. అలాంటి ముద్దులు ఒలికే బాబు కావాలని పడగ్గదిలో కొత్తదంపతులు ఆ క్యాలెండర్‌ను గోడకు పెట్టుకుంటుండేవారు కూడాను.

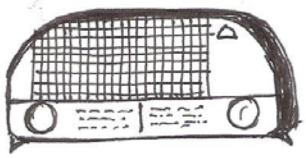

మా నాన్నగారు కొన్నది మాత్రం ఫిలిఫ్స్ రేడియో. అప్పట్లో సరికొత్తగా ఆ కంపెనీ రేడియోలు మార్కెట్లోకి దిగాయి. అప్పటికింకా ట్రాన్సిస్టర్ల హవా లేదు. రేడియో పెద్దసైజుల్లోనే ఉండేది. అయితే వాటిల్లో పలు మోడల్స్ ఉండేవి. నాన్నగారు కొన్న ఫిలిప్స్ రేడియో మోడల్ ఇలా ఉండేది.

టేబుల్ మీద టేబుల్ క్లాత్ పరిచి మధ్యలో రేడియో అమర్చి ప్రక్కన ఓ ఫ్లవర్ వాజ్ పెట్టడం అప్పట్లో డ్రాయింగ్ రూముకు ఒక పెద్ద అలంకరణ.

అమ్మమ్మ,తాతగారు

ఇంతకీ నాన్నగారు రేడియో కొన్నారన్న వార్త పోస్టు కార్డు ద్వారా నాన్నగారు వాళ్ళ మామగారికి అంటే మా తాతయ్యగారికి రాసిన కార్డులో సమాచారం ద్వారా తెలిసింది. మా తాతయ్యగారు అంటే అమ్మ నాన్నగారు ద్విభాష్యం సత్యనారాయణమూర్తిగారని ఆయుర్వేద వైద్యులు. అనకాపల్లిలో చింతలూరు వారి వేంకటేశ్వర ఆయుర్వేద నిలయం బ్రాంచికి ఆయన అధిపతి. ఆయుర్వేదమందుల అమ్మకం, వచ్చిన రోగులకు ఆయుర్వేద వైద్యం ద్వారా చికిత్స చేయడం చేస్తుండేవారు. ఆయనకు చింతలూరు డాక్టర్ గారని ఊరిలో పేరుండేది. తాతయ్యగారి కొట్లో మధ్యాహ్నాలు పొట్లాలకు కాగితాలు చింపి ఇవ్వడం లాంటివి

చేస్తుండేవాళ్ళం. నాన్నగారు రాసిన కార్డు చదవమని నాకు తాతయ్యగారు ఇవ్వగా అది చదివి 'రేడియో కొన్నారటండీ' అని సంతోషంతో నేను గట్టిగా అరచి ఎగిరి గంతేయడం వచ్చినవారితో బిజీగా ఉన్న తాతయ్యగారు నా అరుపుకి విసుక్కోవడం చిన్నగానే గదమాయించడంకూడా నాకు గుర్తే!

మా పెద్దమామయ్య గదిలో రేడియో ఉండేది. కానీ అది చాలా అపురూపమైన వస్తువు. మా పెద్దమామయ్య మృదంగం, మోర్సింగ్ వాయించేవాడు. తనూ ఆయుర్వేదం వైపే. రేడియోలోనూ, సినిమాల్లోనూ మృదంగం వాయిస్తుండే సరిపల్లి వెంకటరమణ మృదంగ విద్వాంసుడు. కోలంక వెంకట్రాజు గారి శిష్యుడు. సరిపల్లి వెంకటరమణ మా మామయ్యకి మంచిమిత్రుడు. అనకాపల్లి మా ఇంటి వీధి చావిడి అరుగుల మీద వాళ్ళ వాద్య కచేరీలు నాకు బాగా గుర్తే! ఆ తరువాత సరిపల్లి వెంకటరమణ నేను హైదరాబాద్ ఆకాశవాణిలో కార్యక్రమ నిర్వహణాధికారిగా ఉండగా సంగీత కచేరీలకు వచ్చినప్పుడు రికార్డింగుకు ముందో వెనుకో నన్ను కలిసి మా మామయ్య గురించి అడుగుతుండేవాడు. అప్పటికే సరిపల్లి వెంకటరమణ క్రమంగా మృదంగవాద్యం చేతులు స్వాధీనం తప్పి తగ్గించేసారు. వాళ్ళ అమ్మాయి అనురాధ మంచి వేణుగాన విద్వాంసురాలు. గ్రేడెడ్ ఆర్టిస్టు.

పెద్ద మామయ్య

అనకాపల్లిలో ఇల్లు

చిన్నప్పుడు రేడియోలో 'కుంకుమరేఖ' సినిమాలోని పాటలు వస్తూంటే నాకు వెంకటరమణ గుర్తొచ్చేవారు. ఎందుకంటే అనకాపల్లిలో నాకు ఆయన పరిచయం అయినప్పుడు తాను ఆ సినిమాల్లోని పాటలకు వాద్యకళాకారునిగా మృదంగం వాయించానని చెప్పాడు. అది గాఢంగా మనసులో నాటుకుని 'సినిమా సంగీతం వాళ్ళు నాకు తెలుసునోచ్!' అని గర్వంగా ఉండేది. మా పెద్దమామయ్య రేడియోలో ఎక్కువ సంగీత కచేరీలే వినేవాడు. ద్విభాష్యం సూర్యనారాయణమూర్తి ప్రొప్రయిటర్ రాజేశ్వరీ ఆయుర్వేదనిలయం అని తాను సొంతంగా నడుపుతుండేవాడు. ఇంటి అరుగులమీద మందులు నూరే కల్వాలు, లేహ్యాల పరిమళాలు ఇంకా తాజాగా ఉన్నాయి. అనకాపల్లి శారదా గ్రంధాలయంలో పుస్తకాలు బాలమిత్ర, చందమామలు చదవడానికే కాదు హాలులో జరిగే సంగీత కచేరీలకు అందునా వెంకటరమణ మృదంగ వాద్య సహకారం ఇచ్చేవయితే పెద్దమామయ్యతో వెళ్ళేవాళ్ళం. నేనూ మా బావ ప్రసాదు ఆ గాత్ర సంగీత కళాకారుడూ 'తననానా' అంటూ ఏదో సంగతులు వేసి పాడుతుంటే 'పెదనాన్నా' అని ఏడుస్తున్నాడు అని తెలీక నవ్వుకునే వాళ్ళం. ఇంతకీ ఈ వైనం ఎందుకంటే సంగీతం, సంగీతవాద్యాలు అన్న విషయాలు, సంగీత కళాకారుల గురించీ ఆ నాడు ప్రాతిపదికలు పడడం వల్లనే కార్యక్రమ నిర్వహణాధికారి ఉద్యోగంలో, అందునా సమన్వయకర్త అంటే 'పెక్స్‌కో'గా ఉన్నప్పుడు కొన్ని జ్ఞానదాయక ప్రయోజనాలు సమకూడాయని స్మరించుకోవడానికే.

వేసవి సెలవులకు వెళ్ళినప్పుడు మా పెద్దమామయ్య సంగీతం, మా చిన్నమామయ్య (దేవుడు మాస్టారు అని మా వెంకటేశ్వరరావు మామయ్యకి హిందీ మాష్టరుగా పేరు) గోరు పెంచి వేసే నఖ చిత్రాలు, మా తాతయ్యగారు గుండ్రంగా రాసే అక్షరాలు, వేసే బొమ్మలు, మా అమ్మమ్మ చెప్పే కథలు కబుర్లు, నూతి దగ్గర స్నానాలు ఇవన్నీ బాల్య మధురిమలే. రేడియో అలా బాల్యం నుండీ పెనవేసుకుంది.

హైదరాబాదులో పద్మాబాలానంద సంఘం మా కాలనీలోనే ఉండేదని చెప్పానుగా! ఆ తరువాత ఆంధ్ర బాలానంద సంఘం నల్లకుంట శాఖను జె.పూర్ణచంద్రరావుగారు నిర్వహిస్తుండేవారు.

ఆయన మంచి రచయిత. పిల్లల నాటకాలు బాగా రాసేవారు. ఓ లిఖిత పత్రికను కూడా వారి దగ్గర చూసాను. వాళ్ళ పిల్లలు జయశ్రీ శ్రీకర్, ప్రభ, రాజ్యశ్రీ పూర్ణ, వాళ్ళంతా బాలానందం సభ్యులే. పూర్ణచంద్రరావుగారు రాధాస్వామీ సత్సంగి. మా నాన్నగారు, మా అమ్మగారివల్ల మా తాతయ్యగారి కారణంగా సత్సంగి అవడం వల్ల నల్లకుంట బ్రాంచి సత్సంగానికి మమ్మల్ని తీసుకెడుతుండేవారు. అలా వారితో పరిచయం కలిగి ఆంధ్రబాలానంద సంఘం నల్లకుంట పక్షాన మేమూ రేడియో పిల్లల ప్రోగ్రామ్స్‌లో పాల్గొనేవాళ్ళం. 'బాలచంద్రుడు' అనే సీరియల్ నాటకం వేశాం. నేనే బాలచంద్రుడిని. మా అన్నయ్య నాగమనాయకుడు. పూర్ణచంద్రరావుగారి అమ్మాయి ప్రభ మాంచాలగా వేసింది. ఆ నాటకం రిహార్సల్స్, ప్రసారం ఒక తీపి గుర్తు.

రేడియో కార్యక్రమాల్లో పాల్గొన్నా అప్పుడు అన్నీ లైవ్ ప్రోగ్రాంలే కనుక మనం పాల్గొన్నట్లు రేడియోలో విన్నవాళ్ళు చెప్పి మెచ్చుకోవడం వినడం తప్ప మనని మనం రేడియోలో వినడం రికార్డెడ్ ప్రోగ్రాం వేస్తే తప్ప కుదరదు కదా! నిజానికి రేడియోలో తానుగా వినే అదృష్టం అన్నయ్య రాధాయిదే నల్లకుంట బాలానంద సంఘం వారే సాయంకాలం గ్రామసీమల్లో వారానికోరోజు ప్రసారమవుతుండే బాలవాణి పిల్లల కార్యక్రమంలో ఏదో ఓ నాటకంలో పాత్ర ధరించినప్పుడు దాన్ని ముందుగా రికార్డు చేసి ప్రసారం చేసారు. అన్నయ్య గొంతు అన్నయ్యతోబాటు రేడియోలో విన్న థ్రిల్లే మొదటిది. నాకు గుర్తుండి పిల్లల కార్యక్రమంలో పాల్గొన్న నా గొంతు నేను వినడం బాలానంద సంఘం తరపున అన్నయ్యగారు (రేడియో అన్నయ్య న్యాపతి రాఘవరావుగారు మా అన్నయ్య కాదు స్మీ) ఓ దసరాకి రవీంద్రభారతి వేదిక మీద కార్యక్రమాలు పిల్లలచే ప్రదర్శింప చేసినపుడు నల్లకుంట బాలానంద సంఘం తరపున 'సతీసక్కుబాయి' నాటకం మేం వేయగా దానిని రికార్డు చేసి తర్వాత ప్రసారం చేయగా వినడమే. మొట్టమొదటిసారి రవీంద్రభారతి వేదిక ఎక్కడం ఎంత గర్వంగా అనిపించిందో ఆ రికార్డింగ్ రేడియోలో వినడమూ అంత ఆనందంగా అనిపించింది. ఆ నాటకంలో సక్కుబాయి గురువుని నేను. కాషాయ వేషం, గడ్డం తంబురా చిడతలు... కళ్ళముందు ఇంకా కదలాడతాయి కానీ అప్పట్లో ఫోటోలు అవీ అంతగా ఎక్కడివి? ఉన్నా మనకు ఓ కాపీ సంపాయించుకునే, భద్రపరచుకునే ఆలోచనా, తెలివితేటలు లేవు కదా! అదోరకం మాలోకమేననాలి!

ఇంత శ్రద్ధగా రేడియో కార్యక్రమాలు పిల్లలకు నాటకాలు రాసి మా చేత వేయించీ ఎందుకు పూర్ణచంద్రరావుగారు వంటి వారు చేస్తున్నారో తెలిసేది కాదు. కచ్చితంగా అది వినోద, వికాస, బాలానంద సేవా దృక్పథం అన్నది నిజమేగానీ రేడియోవాళ్ళు పిల్లలచేత నాటకాలు వేయించే బాలానంద సంఘాలకు కొంత పారితోషికం కూడా ఇస్తారని తర్వాత తర్వాత తొలిసారిగా తెలిసింది. అయితే అప్పుడు డబ్బు మీద కాపీనం కేవలం డబ్బు దృష్టి ఆ పెద్దలెవరికీ లేదనేది సత్యం. పిల్లలను పోగేసి వారిని కళాత్మకంగా తీర్చిదిద్దే ఆ నాయకత్వ వైఖరి నాకు మనసుకు బాగా నచ్చింది.

మాకాలనీలో ఇరుగుపొరుగు ఇళ్ళల్లో ఉండే చిన్నపిల్లలను పోగుచేసి నేనూ వాళ్ళకు ఆటా, పాటా నేర్పించాలనే సంకల్పం ఎప్పుడు పుట్టిందో తెలీదుగానీ నాచుట్టూ చేరే పిల్లల సంఖ్య ఏర్పడసాగింది. పైగా నేను చదివే గవర్నమెంట్ స్కూలు ప్రక్కనే మేముండే మలక్ పేటకాలనీ M.C.270 ఇల్లుండేది. మా గది కిటికీలోంచి మాక్లాసు కనిపించేది. మా అమ్మను ఆ కిటికీ దగ్గర చూసే అవకాశం ఉండేది. ఇదంతా నేను ఎనిమిదో తరగతి చదివేంతవరకే. తొమ్మిదోతరగతి తర్వాత అనుకుంటాను పిల్లలకు బడి సరిపోవడం లేదని రోడ్డుకవతల దూరంగా ఉండే ఓ బిల్డింగ్ స్కూలు తరగతులకు తీసుకున్నారు. బడిపిల్లలు మధ్యాహ్నాల్లో మా ఇంటికి వచ్చి తలుపు కొట్టి మంచినీళ్ళు అడగడం, మా టీచర్ దారం తెమ్మందండీ అంటూ రావడం జరుగుతుండేది. చిన్న తరగతుల పిల్లలు, మా ఇంటి చుట్టుప్రక్కల చిన్నపిల్లలు చేరికవుతుండేవారు. "ఆ చిన్నపిల్లలతో ఆటలేమిటిరా ఎప్పుడూ. పెద్దవాళ్ళతో స్నేహం చెయ్యి" అని నాన్నగారు అప్పుడప్పుడు మందలిస్తుండేవారు. "కానీ నేను పెద్దపిల్లలతోనే తిరిగి చిన్నపిల్లలతో స్నేహం చేయకూడదంటే ఆ పెద్దపిల్లలూ నేను వాళ్ళకన్నా చిన్నపిల్లాడిని కనక నాతో స్నేహం చేయక వాళ్ళకంటే పెద్దపిల్లల స్నేహం కోసం చూస్తే ఇంక స్నేహాలు కుదిరేదెలా" అనే లాజిక్‌తో చిన్నపిల్లలను చేరదీస్తూండేవాడిని. *(నేనే ఒక బాలానంద సంఘం స్థాపించడం గురించి వచ్చేసారి చెబుతానే)*